



VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 2. svibnja 2024.

Analiza presude

Blečić protiv Hrvatske
Zahtjev br. 59532/00

nema povrede čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje doma
nema povrede čl. 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju – zaštita vlasništva

*Domaći sudovi su pravilno proveli test razmjernosti miješanja
u podnositeljčino pravo na poštovanje doma*

Europski sud za ljudska prava (Europski sud) donio je 29. srpnja 2004. presudu kojom je utvrdio da podnositeljici zahtjeva nije povrijeđeno pravo na poštovanje doma zajamčeno člankom 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Konvencija) ni pravo na mirno uživanje vlasništva zajamčeno člankom 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

Podnositeljica zahtjeva bila je nositeljica stanarskog prava na stanu u Zadru. U lipnju 1991. stupio je na snagu Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, a u srpnju 1991. podnositeljica je napustila stan kako bi posjetila kćer u Italiji. Prije odlaska je sa susjedima dogovorila da plaćaju račune i održavaju stan. Tijekom njezinog izbivanja iz stana došlo je do intenziviranja oružanih sukoba u RH. Od 1991. do 1994. podnositeljica nije primala mirovinu, a izgubila je i zdravstveno osiguranje. U studenom 1991. je određena obitelj prognanika provalila u predmetni stan i tamo se nastanila. U veljači 1992. su vlasti grada Zadra pred Općinskim sudom u Zadru podnijele tužbu za otkaz stanarskog prava protiv podnositeljice zbog neopravdanog izbivanja iste iz stana dulje od šest mjeseci.

Podnositeljica zahtjeva je u postupku tvrdila da se nije mogla vratiti ranije iz inozemstva s obzirom na ratno stanje, njezino loše zdravstveno stanje i jer su joj vlasti prestale isplaćivati mirovinu. Prvostupanjski sud utvrdio je da odsutnost podnositeljice zahtjeva nije bila opravdana ratom ili nekim drugim razlozima koje je navela. Stoga je prihvatio zahtjev grada Zadra i otkazao stanarsko pravo podnositeljice zahtjeva.

Županijski sud u Zadru ukinuo je prvostupanjsku presudu s obrazloženjem da prvostupanjski sud nije pažljivo u obzir uzeo sve okolnosti predmeta, posebno dob i zdravstveno stanje podnositeljice kao i ratna zbivanja u relevantnom razdoblju. U ponovnom suđenju prvostupanjski sud je opet otkazao stanarsko pravo podnositeljice, međutim tu presudu je drugostupanjski sud preinačio u odbijajuću. Grad Zadar je podnio reviziju protiv drugostupanjske presude a VSRH je utvrdio da je izbivanje podnositeljice iz stana dulje od šest mjeseci bilo neopravdano te je preinačio drugostupanjsku presudu i potvrdio prvostupanjsku

presudu kojom je podnositeljici otkazano stanarsko pravo. Ustavni sud RH odbio je ustavnu tužbu podnositeljice.

Podnositeljica je pred Europskim sudom prigovarala povredi članka 8. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju jer je stan u Zadru oduvijek smatrala svojim domom a zbog eskalacije oružanog sukoba u RH, i kasnije zbog bolesti, u stan se nije mogla vratiti. Smatrala je da je otkazom stanarskog prava povrijeđeno njeno pravo na poštovanje doma, te da je takvo trajno otkazivanje stanarskog prava nerazmjerno navodnom legitimnom cilju zaštite prava drugih, točnije obitelji prognanika koja se tamo nastanila.

Odlučujući o osnovanosti zahtjeva podnositeljice Europski sud je utvrdio da se radi o pravu koje štiti članak 8. Konvencije i da je odlukom suda kojom je naloženo njeno iseljenje došlo do miješanja u pravo na poštovanje doma. Naime, „dom“ je u praksi Europskog suda autonoman pojam neovisan o klasifikaciji u domaćem pravu i neovisan o zakonitosti boravka u njemu. S obzirom na to da je podnositeljica u razdoblju od 1953. do 1991. živjela u predmetnom stanu, da je u njemu ostavila sav namještaj i osobne stvari tijekom izbjivanja, isti nije dala u najam te je zamolila susjede da se brinu za stan tijekom odsutnosti, Europski sud je utvrdio da se isti ima smatrati njezinim „domom“ u smislu članka 8. Konvencije.

Europski sud je dalje utvrdio da otkaz stanarskog prava na stanu koji se smatra „domom“ podnositeljice predstavlja miješanje u podnositeljčino pravo na poštovanje doma.

Stoga je Europski sud proveo test u okviru članka 8. Konvencije, razmatrajući sljedeće:

Je li miješanje bilo propisano zakonom?

Europski sud je utvrdio da je miješanje bilo propisano člankom 99. stavkom 1. Zakona o stambenim odnosima¹.

Teži li se njime ostvarenju legitimnog cilja?

Miješanje (na temelju pravomoćne sudske presude o otkazivanju stanarskog prava) u pravo na poštovanje doma težilo je ostvarenju legitimnih ciljeva gospodarske dobrobiti zemlje i zaštite prava drugih, izričito navedenom u članku 8. stavku 2. Konvencije. Konkretno, riječ je bila o zadovoljenju stambenih potreba građana preraspodjelom stanova u državnom vlasništvu s pojedinaca koji u tim stanovima nisu živjeli za one potrebitije.

Je li miješanje bilo „nužno u demokratskom društvu“, odnosno razmjerno cilju koji se težilo ostvariti?

Sud je naglasio da će se miješanje smatrati „nužnim u demokratskom društvu“ za postizanje legitimnog cilja ako zadovoljava „neodgodivu društvenu potrebu“ i, posebice, ako je razmjerno s legitimnim ciljem koji želi postići.

U ovom predmetu Europski sud je utvrdio, kao i domaći sudovi, da nisu postojali opravdani razlozi koji bi sprječavali podnositeljicu da se vrati u Zadar. Naveo je da su i Općinski i Vrhovni sud došli do istog zaključka nakon što su pravilno ispitali činjenična i pravna pitanja

¹ NN br. 51/85., 42/86., 37/88., 47/89., 12/90., 22/90., 51/90., 22/92., 58/93., 70/93.

spora te pomno analizirali argumente koje je podnositeljica iznijela, te su svoju presudu detaljno obrazložili.

Posebnu su oba suda uzela u obzir njenu dob i zdravstveno stanje te su utvrdili da je bila sposobna putovati. Uzeli su u obzir i oružani sukob u RH, a koji se nije mogao smatrati opravdanim razlogom napuštanja Zadra s obzirom na to da je utjecao na sve građane Zadra na jednak način. Utvrđenja domaćih sudova bila su usklađena sa sudskom praksom VSRH.

Istaknuo je da države imaju široku slobodu procjene kada interveniraju u socioekonomska pitanja, poput stanovanja.

Sud je posebno naglasio da članak 8. stavak 2. Konvencije ne propisuje kriterij *stroge* nužnosti. Stoga, iako predmetni otkaz stanarskog prava nije bio jedini način ostvarivanja legitimnog cilja, on je u ovom predmetu bio razmjernan legitimnom cilju i opravdan. Stoga je otkazivanje stanarskog prava bilo opravdano u okolnostima ovog konkretnog predmeta čak i ako je postojala alternativa, poput privremenog davanja stana na korištenje prognanicima.

Konačno, Europski sud je ocijenio i da je postupak pred domaćim sudovima bio pošten te da je podnositeljica bila uključena u proces odlučivanja u kojem su njeni interesi bili dostatno zaštićeni. S obzirom na to da je imala mogućnost iznositi stavove koje smatra odlučnima i usmeno na raspravi i u obliku podneska, Europski sud nije smatrao da je rasprava pred žalbenim sudovima bila potrebna kako bi se osiguralo poštovanje članka 8. Konvencije.

S obzirom na to da su domaći sudovi pravilno ispitali razmjernost miješanja u pravo na poštovanje doma podnositeljice i svoje odluke propisno obrazložili, pružili su odgovarajuću zaštitu prava na poštovanje doma, pa je Europski sud utvrdio da do povrede članka 8. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2024. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava